

Η νέα ρύθμιση του δικαιώματος δημοσίου δανεισμού

Θεόδωρος Χίου

Δ.Ν., Δικηγόρος

**Μεταδιδακτορικός Ερευνητής Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ
Επιστημονικός Συνεργάτης Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής,
Τμήμα Αρχιονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης**

Ιστορικό ρύθμισης δικαιώματος (δημοσίου) δανεισμού

2

Οδηγία 92/100/ΕΟΚ

σχετικά με το δικαίωμα εκμίσθωσης, το δικαίωμα δανεισμού

Οδηγία 2006/115/ΕΚ

σχετικά με το δικαίωμα εκμίσθωσης, το δικαίωμα δανεισμού (κωδικοποίηση)

Νόμος 2121/1993

(απόλυτο & αποκλειστικό δικαίωμα δανεισμού)

N. 4481/2017

άρ. 22§2 Ν. 2121/1993, εισαγωγή εξαίρεσης με αναδρομική ισχύ

N. 4996/2022

Νέο πλαίσιο: άρ.5Α&52 στ. ια' Ν. 2121/1993

Άρθρο 5Α: Δημόσιος δανεισμός - Εξουσιοδοτικές διατάξεις

1. Με την επιφύλαξη των παρ. 2 έως 6, επιτρέπεται ο δημόσιος δανεισμός νομίμως δημοσιευμένων έργων σε ανοιχτούς στο κοινό νόμιμους κατόχους των υλικών φορέων τους, ιδίως βιβλιοθήκες, δισκοθήκες και ταινιοθήκες. Ως «δανεισμός» νοείται η διάθεση έργων προς χρήση για περιορισμένο χρονικό διάστημα και όχι για άμεσο ή έμμεσο οικονομικό ή εμπορικό όφελος, όταν γίνεται από ιδρύματα που είναι ανοιχτά στο κοινό.

2. Για τον δημόσιο δανεισμό οι φορείς της παρ. 1 οφείλουν εύλογη αμοιβή, η οποία καταβάλλεται υποχρεωτικά στους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης των δικαιούχων της παρ. 4. Από την υποχρέωση καταβολής αμοιβής εξαιρείται ο δημόσιος δανεισμός από βιβλιοθήκες δημοσίων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (σχολικές βιβλιοθήκες), καθώς και από ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες που είναι μέλη του Συνδέσμου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.

3. Η υποχρέωση εύλογης αμοιβής που οφείλουν φορείς ανήκοντες, εποπτευόμενοι ή επιχορηγούμενοι από το Κράτος ή Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), ορίζεται συνολικά για όλους τους δικαιούχους στο ποσό των τριακοσίων πενήντα χιλιάδων (350.000,00) ευρώ ετησίως, καταβάλλεται δε κατά εβδομήντα πέντε τοις εκατό (75%) από το Υπουργείο Εσωτερικών για τους ΟΤΑ και κατά είκοσι πέντε τοις εκατό (25%) από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων. Η εύλογη αμοιβή του πρώτου εδαφίου εξαιρείται από τον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας και από κάθε άλλη παρακράτηση. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού και Εσωτερικών, καθορίζονται η διαδικασία που απαιτείται, τα δικαιολογητικά και οι σχετικοί τίτλοι πληρωμής για την εισπραξη της εύλογης αμοιβής. Με όμοια απόφαση, το ύψος της εύλογης αμοιβής αναπροσαρμόζεται κάθε τρία (3) έτη. Με την απόφαση του τετάρτου εδαφίου μπορεί να καθορίζονται ο υπόχρεος καταβολής, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά και η διαδικασία πληρωμής, καθώς και κάθε άλλο σχετικό θέμα. Κριτήρια για τον καθορισμό του ύψους της εύλογης αμοιβής, καθώς και για την αναπροσαρμογή της είναι οι στόχοι πολιτιστικής προαγωγής, ο κύκλος εργασιών του εκδοτικού τομέα, ο συνολικός αριθμός των βιβλιοθηκών, η ετήσια χρηματοδότησή τους, ο συνολικός αριθμός τόμων που βρίσκονται στις συλλογές τους, ο συνολικός αριθμός των δανεισμών, καθώς και τα διεθνή συναλλακτικά ήθη, προσαρμοσμένα στις συνθήκες της Ελλάδας εν όψει ιδίως του πληθυσμού της και του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της.

4. Η αμοιβή για τον δημόσιο δανεισμό έργων λόγου κατανέμεται κατά εβδομήντα τοις εκατό (70%) στους πνευματικούς δημιουργούς και ειδικότερα στους συγγραφείς, μεταφραστές, φωτογράφους και δημιουργούς εικαστικών έργων και κατά τριάντα τοις εκατό (30%) στους εκδότες. Για τον δανεισμό φορέων ήχου ή ήχου και εικόνας, η ως άνω αμοιβή κατανέμεται κατά πενήντα πέντε τοις εκατό (55%) στους πνευματικούς δημιουργούς, κατά τριάντα τοις εκατό (30%) στους ερμηνευτές - εκτελεστές καλλιτέχνες και κατά δεκαπέντε τοις εκατό (15%) στους παραγωγούς φορέων ήχου ή ήχου και εικόνας. Για τα πρώτα τρία (3) έτη η αμοιβή κατανέμεται μόνο στους δικαιούχους πνευματικούς δημιουργούς και εκδότες εντύπων. Με την απόφαση του τετάρτου εδαφίου της παρ. 3 δύναται να καθορίζονται η καταβολή αμοιβής και το ύψος της για τον δημόσιο δανεισμό υλικών φορέων ήχου ή ήχου και εικόνας.

5. Η αμοιβή καταβάλλεται υποχρεωτικά στους αρμόδιους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης και η καταβολή της απαλλάσσει από οποιαδήποτε άλλη υποχρέωση σχετικά με τον δημόσιο δανεισμό. Η κατανομή της αμοιβής μεταξύ των οργανισμών των δικαιούχων ορίζεται με συμφωνία μεταξύ τους. Αν δεν έχει επιτευχθεί συμφωνία έως τις 30 Απριλίου 2023, και, εφεξής, εντός ενενήντα (90) ημερών από τη δημοσίευση της απόφασης του τρίτου εδαφίου της παρ. 3, η απόφαση για την κατανομή λαμβάνεται από τον Οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας (Ο.Π.Ι.). Η απόφαση του Ο.Π.Ι. διαμορφώνεται σύμφωνα με τις απόψεις των ενδιαφερόμενων οργανισμών συλλογικής διαχείρισης, την καλή πίστη, τα συναλλακτικά ήθη και τις ακολουθούμενες πρακτικές σε διεθνές και ενωσιακό επίπεδο. Οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης που δεν συμφωνούν με την απόφαση του Ο.Π.Ι. μπορούν να ζητήσουν από το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών, να καθορίσει, κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, άλλη κατανομή.

6. Αμοιβή οφείλεται και όταν ο δημόσιος δανεισμός πραγματοποιείται από ανοιχτές στο κοινό βιβλιοθήκες κοινωφελών ιδρυμάτων, οργανισμών και μορφωτικών ιδρυμάτων μη επιχορηγούμενων τακτικά από το Κράτος ή ΟΤΑ, το ύψος της οποίας συμφωνείται μεταξύ των ιδρυμάτων και φορέων αυτών και των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης. Αν δεν επιτευχθεί συμφωνία μεταξύ τους έως τις 30 Απριλίου 2023, οποιοδήποτε από τα μέρη μπορεί να ζητήσει από το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών, να καθορίσει, κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, το ύψος της αμοιβής. Για τα κριτήρια προσδιορισμού της αμοιβής ισχύει η παρ. 3 και για την κατανομή της αμοιβής ισχύουν οι παρ. 4 και 5 (όπως προστέθηκε με το α. 34 του ν. 4996/2022 (άρθρο 2 παρ. 1 περ. β), άρθρα 5 και 6 Οδηγίας 2006/115/ΕΚ)).

5Α§§1-2 Γενικό πλαίσιο

5Α§§3-5 Ειδικό πλαίσιο για δημόσιο δανεισμό από 'κρατικούς φορείς'

5Α§6 Ειδικό πλαίσιο για δημόσιο δανεισμό από ορισμένες κατηγορίες βιβλιοθηκών

52 στ. Ια' : κατ' αναλογία εφαρμογή άρ. 5Α σε συγγενικά δικαιώματα

Η νέα ρύθμιση με λίγα λόγια: Κατάργηση συστήματος αποκλειστικού πνευματικού δικαιώματος δημοσίου δανεισμού και αντικατάσταση από σύστημα εκ του νόμου άδειας με εύλογη αμοιβή και κατ' αναλογία εφαρμογή και στα συγγενικά δικαιώματα

- ▶ Βασική καινοτομία: ενσωμάτωση του άρθ. 6ξξ1 και 3 Οδηγίας 2006/115/EK
- ▶ Ερμηνεία: υπό το πρίσμα του γράμματος και του σκοπού της Οδηγίας

1. **Αντικείμενο δανεισμού** → κάθε είδους έργο (όχι μόνο βιβλία/έργα λόγου) καθώς και φωνογραφήματα/υλικές ενσωματώσεις ταινιών

5

2. Η έννοια της «διάθεσης έργων προς χρήση για περιορισμένο χρονικό διάστημα και όχι για άμεσο ή έμμεσο οικονομικό ή εμπορικό όφελος»

- ▶ σημασία έχει ο σκοπός του δανεισμού (όχι άμεσα ή έμμεσα εμπορικός), όχι η νομική φύση του φορέα (π.χ. εμπορικός φορέας).
- ▶ Όχι απαραίτητα δωρεάν διάθεση
- ▶ Καλύπτει και δανεισμό ψηφιακών αντιγράφων υπό τους όρους της C-174/15 Vereniging Openbare Bibliotheken κατά Stichting Leenrecht, ECLI:EU:C:2016:856 (10 Νοεμβρίου 2016)

3. Η έννοια του φορέα («ίδρυμα», «κάτοχος υλικών φορέων»)

- ▶ κάθε φορέας που είναι ανοικτός στο κοινό και είναι νόμιμος κάτοχος των [υλικών] φορέων οιασδήποτε κατηγορίας έργων/προστ. συμβολών
- ▶ αδιάφορη η νομική μορφή

4. Η υποχρέωση καταβολής εύλογης αμοιβής

- ▶ Άπαντες οι φορείς (ως άνω) πλην δύο κατηγοριών: δημόσιες σχολικές βιβλιοθήκες και ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες μέλη του ΣΕΑΒ
- ▶ Ex nunc κατάργηση άρ. 22§2 Ν. 2121/1993

5. Οι δικαιούχοι εύλογης αμοιβής για δημόσιο δανεισμό

7

→ **Όλοι οι πνευματικοί δημιουργοί** (όχι μόνο οι πν. δικαιούχοι της §4 άρ. 5Α Ν.2121/1993) (ατυχής η παραπομπή της γενικής διάταξης (§2) στην ειδική (§4))

→ **Ερμηνευτική διόρθωση άρ. 52 περ. ια' για συγγενικούς δικαιούχους:**

- Όχι ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί
- Όχι εκδότες για γραμμικό δικαίωμα

→ **Εκδότες (εντύπων) έργων λόγου**

- Αναφ. ως δικαιούχοι σε δανεισμό έργων λόγου [από 'κρατικούς φορείς' (:)] (§4)
- Όχι ως συγγενικοί δικαιούχοι ή ως δικαιούχοι *sui generis* ενοχ. δικαιώματος συμμετοχής
- Γνήσιο σύστημα επιμερισμού αμοιβής μεταξύ εκδοτών-δημιουργών στην §4 κατ' άρ. 16 Οδ. 2019/790;
- Νομιμοποίηση σε κάθε δανεισμό έργων λόγου βάσει παραπομπής της §2 στην §4 (άλλως γενικός χαρακτήρας αναγνώρισης εκδοτών στην §4 ως δικαιούχων σε δανεισμό έργων λόγου); (καταφ. με τελολ. επιχ. από §6)

6. Το πεδίο εφαρμογής των §§3- 5 άρ. 5Α Ν. 2121/1993

→ενιαίο ρυθμιστικό σύνολο ειδικής φύσεως και εφαρμογής, για δημόσιο δανεισμό από **‘κρατικούς φορείς’ (ανήκοντες, εποπτευόμενοι ή επιχορηγούμενοι από δημόσιο ή ΟΤΑ)** (πέραν των σχολικών και ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών)

→§3:

- ▶ καθορισμός **συνολικού** ποσού εύλογης αμοιβής που καταβάλλεται ετησίως (**από το κράτος, όχι τις βιβλιοθήκες**) για δανεισμό από ‘κρατικούς φορείς’: **350.000€** σε **όλους τους δικαιούχους (όχι μόνο της §4)**
- ▶ κατανομή καταβαλλόμενου ποσού από αρμόδια υπουργεία
- ▶ Εξουσιοδότηση για ΚΥΑ (γ’ **εδάφ.**) για επιμέρους καθορισμό λοιπών παραμέτρων καταβολής αμοιβής για δανεισμό από ‘κρατικούς φορείς’
- ▶ Εξουσιοδότηση για ΚΥΑ αναπροσαρμογής (**δ’ εδάφ.**)
- ▶ Καθορισμός κριτηρίων ύψους (αναπροσαρμοσμένης) αμοιβής

6. Το πεδίο εφαρμογής των §§3- 5 άρ. 5Α Ν. 2121/1993

→§4:

- ▶ Κατανομή αμοιβής για δημόσιο δανεισμό 1) έργων λόγου και 2) φορέων ήχου ή ήχου και εικόνας από 'κρατικούς φορείς' μεταξύ των οικείων δικαιούχων ως εξής:
 - ▶ **α) Δανεισμός έργων λόγου**
 - ▶ 70% πνευματικούς δημιουργούς (συγγραφείς, μεταφραστές | φωτογράφοι και δημιουργοί εικαστικών έργων)
 - ▶ 30% εκδότες εντύπων
 - ▶ **β) Δανεισμός φορέων ήχου ή φορέων ήχου και εικόνας**
 - ▶ 55% πνευματικούς δημιουργούς
 - ▶ 30% ερμηνευτές-εκτελεστές καλλιτέχνες
 - ▶ 15% παραγωγούς
- ▶ Γενικής εφαρμογής ως προς τους φορείς δανεισμού;
- ▶ Αντιενωσιακός ο αποκλεισμός των πνευματικών δικαιούχων για φωνογραφήματα/ταινίες

6. Το πεδίο εφαρμογής των §§3- 5 άρ. 5Α Ν. 2121/1993

10

→§5:

▶ Κατανομή αμοιβής §3 μεταξύ ΟΣΔ

- ▶ συμφωνία για κατανομή αμοιβής μεταξύ οργανισμών των δικαιούχων έως 30.04.2023 άλλως απόφαση του ΟΠΙ
- ▶ προσφυγή σε ΜονΠρωτΑθ για καθορισμό κατανομής

- ▶ **Ειδικές διατάξεις για ορισμένες κατηγορίες βιβλιοθηκών (§6)**
[βιβλιοθήκες κοινωφελών ιδρυμάτων, οργανισμών και μορφωτικών ιδρυμάτων (χωρίς τακτική κρατική χρηματοδότηση)]
 - ▶ καθορισμός ύψους με συμφωνία μεταξύ ιδρυμάτων/φορέων και ΟΣΔ δικαιούχων έως 30.04.2023
 - ▶ προσφυγή σε ΜονΠρωτΑθ για καθορισμό ύψους αμοιβής
 - ▶ κριτήρια για προσδιορισμού του ύψους εύλογης αμοιβής και κατανομή εισπραττόμενης αμοιβής μεταξύ κατηγοριών δικαιούχων και μεταξύ ΟΣΔ σύμφωνα με διατάξεις για δανεισμό από 'κρατικούς φορείς'
 - ▶ Διάταξη κατ' αναλογία εφαρμοζόμενη σε μη ρυθμιζόμενες περιπτώσεις;

Συνολική αποτίμηση

12

Θετικά

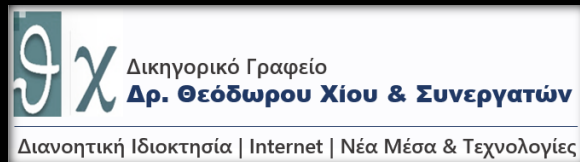
- ▶ Επιτυγχάνει το στόχο δημιουργίας εισοδήματος για τους δικαιούχους και εξισορρόπηση με το δημόσιο συμφέρον
- ▶ Πληρέστερη ρύθμιση εν σχέσει με το προϋφιστάμενο υβριδικό καθεστώς

Αρνητικά

- ▶ Ισορροπία μεταξύ γενικής και ειδικής ρύθμισης
- ▶ Αποκλεισμός αμοιβής για δανεισμό φωνογραφημάτων/ταινιών

Σας ευχαριστώ πολύ για την
προσοχή σας!

13

theodoros.chiou@iprights.gr

